

ÖĞRETMEN ADAYLARININ KİŞİLİK TİPLERİNİN SINIF YÖNETİMİNE YÖNELİK TUTUM VE İNANÇLARINA ETKİSİ

Yrd. Doç. Dr. Hakan Kurt
Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi,
kurthakan1@gmail.com

Doç. Dr. Gülay Ekici
Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü,
gulayekici@yahoo.com

Dr. Murat Aktaş
Mehmet Tunç Fen Eğitim Kurumları
murat.aktas2008@hotmail.com

Özlem Aksu
Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Biyoloji Eğitimi Bölümü,
ozlem-aksu@hotmail.com

Özet

Bu çalışmanın amacı, öğretmen adayların kişilik tiplerinin sınıf yönetimine yönelik tutum ve inançlarına etkisini değerlendirmektir. Araştırma tarama modeline göre hazırlanmıştır. Araştırmaya toplam 297 öğretmen adayı katılmıştır. Araştırmada verileri toplamak için The Keirsey Temperament Sorter-II ölçeği ve Sınıf Kontrolü Hakkında Tutum ve İnanç Envanteri kullanılmıştır. Ölçeklerin geneli için Cronbach Alpha Güvenirlik Katsayıları 0.76 ve 0.90 olarak bulunmuştur. Verilerin analizinde betimsel istatistiklerin yanında, Kay-Kare testi, Pearson korelasyon katsayısı ve eta kare etki büyüklüğü katsayısı kullanılmıştır. Araştırma sonunda elde edilen en önemli sonuçlar şunlardır; kişilik tipleri açısından öğretmen adaylarının en fazla koruyucu kişilik tipine sahip oldukları belirlenirken, bunu idealistler, zanaatçılar ve mantıklılar izlemektedir. Öğretmen adaylarının sınıf yönetimine yönelik tutum ve inançları hem ölçeğin genelinde hem de öğretim yönetimi, birey yönetimi ve davranış yönetimi boyutlarında yüksek düzeyde çıkmıştır. Öğretmen adaylarının sınıf yönetimine yönelik tutum ve inanç düzeyleri kişilik tiplerine göre farklılık gösterirken, öğretmen adaylarının kişilik tipleriyle sınıf yönetimine yönelik tutum ve inançları arasında pozitif yönde düşük, orta ve yüksek düzeylerde ilişkiler olduğu belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının kişilik tiplerinin sınıf yönetimine yönelik tutum ve inançlarını orta düzeyde etkilediği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: David Keirsey, kişilik tipleri, sınıf yönetimine yönelik tutum ve inanç, öğretmen nitelikleri, öğretmen adayı.

THE EFFECT OF PERSONALITY TYPES OF TEACHER CANDIDATES ON THEIR ATTITUDES AND BELIEFS TOWARDS CLASSROOM MANAGEMENT

Abstract

The purpose of this study is to evaluate the effect of teacher candidates' personality types on their attitudes and beliefs towards classroom management. The research has been prepared according to the scanning model. Totally of 297 teacher candidates participated in the research. In the research, the Keirsey Temperament Sorter II Scale is used to collect data and the Attitude and Belief Inventory is used for classroom control. For the general of the scales the Cronbach Alpha Reliability Coefficients have been found as 0.76 and 0.90. In data analysis, beside descriptive statistics, Chi-square test, Pearson correlation coefficient and the eta square effect size coefficient are used. The most important results obtained at the end of the research are as follows: in terms of personality types it has been determined that the teacher candidates mostly have guardians

personality type; this is followed by idealists, artisans, and rationals. Teacher candidates' attitudes and beliefs towards classroom management have been found high both in the general of the scale and in dimensions of education management, person management and behavior management. While the levels of teacher candidates' attitudes and beliefs towards classroom management change according to personality types, positive low, medium and high level relationships have been found between teacher candidates' personality types and their attitudes and beliefs towards classroom management. It has been found that personality types of teacher candidates affect their attitude and beliefs towards classroom management at medium level.

Key Words: David Keirse, personality types, attitude and belief towards classroom management, teacher qualifications, teacher candidate

GİRİŞ

Kişilik; bireyin tutarlı ve sürekli olan davranış kalıplarında, bilişsel sürecin duygusal boyutunda yer alan özellikler ve nitelikler olarak tanımlanmaktadır (Hadas, 2011; Lawrence, 1993). Bireylerin farklı farklı kişilik özellikleri göstermeleri oldukça normaldir. Çünkü her bireyin yetişkin bir birey olana kadar geçirdiği tecrübeler başta olmak üzere pek çok faktör kişiliklerinin gelişmesinde etkili olabilmektedir. Bireyler kişilik özelliklerini bazı mesleklerde daha etkili bir şekilde ortaya koyabilme imkânı bulabilmektedirler. Bu mesleklerden biri öğretmenliktir. Öğretmenlik, kişilik özelliklerinin etkili olduğu en önemli mesleklerden biridir. Öğretmen gerek sınıf içinde gerekse sınıf dışında her davranışıyla öğrencilere örnek olarak eğitim-öğretim faaliyetlerinde istenilen nitelikleri gösterebilecek kişilik özelliklerine sahip değilse yani öğrencilerine iyi bir model değilse, öğrencilerde var olan mevcut iyi niteliklerinde yok olmasına neden olabilecektir (Yazıcı, 2006). Dolayısıyla öğretmenlik mesleğini seçen öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğinin kişiliklerine uygun olup olmadığını iyi değerlendirmeleri gerekmektedir. Öğretmenlik mesleği kişiliğine uygun olmayan bir öğretmen adayının göreve başladığında belli bir süreden sonra mesleğinde istediği başarıyı gösteremeyeceği ve verimli olamayacağı söylenebilir. Çünkü öğretmenlik mesleğini seçen bireylerin mutlaka insanları sevmesi, sosyal olması, paylaşmayı bilmesi, öğrenmeyi-öğretmeyi sevmesi, yeniliklere açık olması ve yeni bilgiler öğrenmeye hevesli olması gibi pek çok kişilik özelliklerine sahip olması oldukça önemlidir. Literatürde öğretmenlerin/öğretmen adaylarının kişilik özelliklerinin belirlendiği araştırmalara rastlanmaktadır (Ball, 2000; Ball, 2001; Ditiberio, 1996; Kasap, 2006; McCord ve Unruh, 2010; Roberts, Moven, Edgar ve Harlin, 2007; Smith, 1981). Bu araştırmalarda da vurgulandığı gibi; öğretmenlik mesleğindeki verimlilik ve nitelik kişilik özellikleriyle oldukça ilgilidir. Etkili öğretmen olmak için uygun kişilik özelliklerine ek olarak pek çok yeterliklere sahip olmakla birlikte temelde beş yeterlik alanından bahsedilmektedir. Bu yeterlikler; *konu bilgisi* (öğretmenin anlatacağı dersle ilgili konuyu ne kadar iyi bildiğiyle ilgilidir), *konu uygulaması* (öğretmenin konusunu iyi öğretmesi), *sınıf yönetimi* (öğretmenin konusunu etkili öğrenmeyi sağlayıcı yönde amaçlı bir şekilde öğretmesi ve sınıf içi düzeni sağlaması), *değerlendirme ve öğrenci öğrenmelerini kaydetme* (öğretmenin öğrencilerinin başarı düzeylerini kaydetmesi ve onların performansları konusunda sistemli kayıt tutması) ve *ileri mesleki gelişmedir* (öğretmenin devamlı olan mesleki kariyeri içinde öğretmen yetiştirme programının ilk ve önemli bir adım olarak kabul edilmesi) (Stephens ve Crawley, 1994). Dikkat edileceği gibi uygun kişilik özelliklerine sahip olan öğretmenlerin ek olarak ilgili yeterliklere sahip olması ve bu yeterliklerden en önemlilerinden birinin *sınıf yönetimi* yeterlikleri olduğu ifade edilmektedir. Dolayısıyla öğretmenin kişilik özelliklerini ve sınıf yönetimi yeterliklerini en fazla ortaya koyabileceği yer sınıf ortamıdır. Öğretmenlerin sınıflarında gösterdikleri davranışları hem kişiliklerinin hem de sınıf yönetimi yeterliklerinin göstergesidir.

Sınıf yönetimi, sadece disiplini vurgulamayan, öğretmenlerin sınıftaki faaliyetlerini, öğrenme-öğretme aktivitelerini, sosyal iletişimi, öğretmen ve öğrenci davranışlarını, sınıf düzenini vb vurgulayan, bir şemsiye yapıyı ifade eden oldukça geniş kapsamlı bir kavramdır (Burden, 2000; Chambers, 2003; Good ve Brophy, 2006; Henson, 2003; Martin ve Yin, 1997; Mok, 2005; Pasi, 2001). Bu araştırmada da dikkate alınacak olan sınıf yönetimi kavramını, Martin ve Baldwin (1996), birey, öğretim ve disiplini kapsayan üç boyutlu bir yapı olarak tanımlamıştır. Birey boyutunda; öğretmenlerin öğrencilere ilişkin beklentileri, tutumları ve davranışları ile öğrencilerin bu beklentileri karşılamaya yönelik davranışları gerçekleştirme düzeyleri yer almaktadır. Öğretim boyutu; etkinliklerin planlanması, çevrenin düzenlenmesi ve zaman yönetimini kapsamaktadır. Disiplin boyutu ise; sınıf kurallarını öğrencilerin benimseyip uygulaması için öğretmenin kullandığı yöntemler olarak

tanımlanmıştır. Dolayısıyla bu kadar önemli olmasına rağmen, etkili sınıf yönetiminin gerçekleştirilemediği sınıflarda ortaya çıkan olumsuz durumlardan öğretmenlerin yanında özellikle öğrencilerin de olumsuz etkilendiği düşünülecek olursa (Burden, 2000; Fisher ve Rickards, 1997; Garvin, 1999; Martin, Sass ve Schmitt 2012; Wubbels ve Levy, 1993), öğretmenlerin kişilik özelliklerine uygun etkili sınıf yönetimi becerileri gösterebildiklerinde eğitim-öğretim faaliyetlerinin verimliliği göz ardı edilemeyecek kadar önemlidir. Çünkü etkili sınıf yönetimi öğrencinin akademik başarısını etkileyen en önemli anahtar faktörler arasında ilk sırada yer almaktadır (Bosch, 2006; Wu, 2006).

Kişilik tipleriyle ilgili literatürde pek çok çalışmaya rastlanmakla birlikte, bu çalışmaların Carl Jung (1927)'in kişilik tipleri teorisinden yararlanılarak yeni teorilerin ve modellerin hazırlandığı görülmektedir. Isabel Myers ve Katherine Briggs (1962 ve 1975) ise yaptıkları çalışma ile Jung'un belirttiği kişilik tipleri teorisi arasındaki ilişkileri belirlemişler ve geliştirdikleri tip göstergesi ile kişilik tiplerinin belirlenmesini sağlayarak pek çok çalışmaya kaynaklık etmişlerdir (Guild ve Garger, 1998; Myers ve Myers, 1997; Saban, 2000; Silver ve Hanson, 1998; Silver, Strong ve Perini, 2000). Daha sonraki süreçte geliştirilen kişilik tip teorilerinden biri de David Keirse tarafından hazırlanan ve *Lütfen Anla Beni-II* kitabının temelini oluşturan teoridir (Keirse, 1998).

Keirse (1998) insanların birbirinden farklı olduğunu, ancak bu farklılıkları ortadan kaldırmak için bir neden olmadığını savunmaktadır. Ona göre farklı olmak olumsuz değil, aksine oldukça önemli bir şeydir ve insanları olduğu gibi kabullenmek gerekmektedir. Keirse'in belirttiği dört temel insan karakteri aşağıdaki gibidir (Keirse ve Bates, 1984);

1. Düşünmeden, kendiliğinden hareket eden, doğal hareket eden *zanaatçılar*: Çok aktif, heyecanlı, risk almayı seven, başkaları tarafından teşvik edilmeye ihtiyacı olan bireylerdir.

2. Sorumlu ve kuralcı *koruyucular*: Sorumlu, gerçekçi, kararlı, tutarlı, koruyucu, yardımsever ve güvenilir bireylerdir.

3. Çözüm getiren, kuramcı *mantıklılar*: Sessiz, sakin, soğukkanlı, bağımsız, meraklı ve bir bilim adamı karakterinde bireylerdir.

4. Romantik ve diplomatik *idealistler*: Eleştiriden hoşlanmayan, duyguları iyi anlayan, davranışlardan çabuk etkilenen, akademik yönden çok başarılı bireylerdir.

Farklı kişilik özellikleri gösteren öğretmenlerin bu özellikleri öğretmenlik niteliklerini de etkilemektedir. Bu yönde etkilenen en önemli davranışlar duyuşsal davranışlardır ki, bu kapsamda sınıf yönetimine yönelik tutum ve inançlar oldukça önemlidir. Sınıf yönetimine yönelik tutum ve inançlar, öğretmenlerin sınıflarında gerçekleşen eğitim-öğretim faaliyetlerinin verimli bir şekilde gerçekleşmesi yönünde sahip oldukları tutum ve inançları ifade etmektedir (Erdle, Murray ve Rushton, 1985). Henson ve Chambers (2002)'de ve Martin ve Baldwin (1995)'te belirttikleri gibi kişilik özellikleri ve sınıf yönetimine yönelik tutum ve inançların ilişkisi oldukça önemlidir. Çünkü her yönden oldukça nitelikli olarak düzenlendiği ve eğitim-öğretimin nitelikli olarak yapılabildiği etkili bir sınıfta % 90 oranında etkili olan faktör sınıf yönetimidir ve geriye kalan % 10 oranında etkili olan faktör ise materyallerle öğretim ki yani araç-gereçtir (Sasson, 2007). Dolayısıyla böylesine önemli olan iki duyuşsal nitelik olan kişilik tipleri ve sınıf yönetimine yönelik tutum ve inançların karşılaştırılmasına yönelik olarak hazırlanmış olan bu araştırma sonuçlarının literatüre oldukça önemli veriler kazandıracağı düşünülmektedir. Ayrıca Keirse Karakter Tipleri Kısa-II ölçeğinin kullanılması, sınıf yönetimine yönelik tutum ve inançların değerlendirilmesi ve çalışma grubu olarak öğretmen adaylarının tercih edilmesi araştırma sonuçlarını özellikle öğretmen eğitimi açısından da ayrıcalıklı kılmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı; öğretmen adayların kişilik tiplerinin sınıf yönetimine yönelik tutum ve inançlarına etkisini belirlemektir. Bu kapsamda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Öğretmen adaylarının kişilik tiplerinin dağılımı nasıldır?
2. Öğretmen adaylarının sınıf yönetimine yönelik tutum ve inançlarının dağılımı nasıldır?

3.Öğretmen adaylarının kişilik tiplerine göre sınıf yönetimine yönelik tutum ve inançları farklılık göstermekte midir?

4.Öğretmen adaylarının kişilik tipleriyle sınıf yönetimine yönelik tutum ve inançları arasında ilişki var mıdır?

5.Öğretmen adaylarının kişilik tiplerinin sınıf yönetimine yönelik tutum ve inançlarına etki düzeyi nedir?

YÖNTEM

Bu araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli geçmişte ve halen var olan durumu, mevcut olayları, grupları, objeyi ve özellikleri olduğu gibi betimlemeyi-resmetmeyi-açıklamayı amaçlayan bir araştırma yaklaşımıdır (Ekiz, 2003; Karasar, 2006).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2011–2012 eğitim-öğretim yılı ikinci döneminde Gazi Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesinin farklı öğretmenlik bölümlerine kayıtlı öğretmen adaylarından toplam 297’si araştırmaya katılırken, 2 veri toplama aracının sınıf yönetimine yönelik tutum ve inançları envanteri bölümünün eksik doldurulmuş olmasından dolayı, 295’i değerlendirmeye alınmıştır. Bu öğretmen adaylarının 74’ü (%25,1) kız ve 221’i (%74,9) erkektir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada verileri belirlemek amacıyla The Keirseley Temperament Sorter-II ölçeği (Keirseley, 1998) ve Sınıf yönetimine yönelik tutum ve inançlar envanteri (Martin, Yin ve Baldwin, 1998a) kullanılmıştır.

Keirseley Karakter Tipleri Kısa-II ölçeği; Türkçeye çevrilerek geçerlik ve güvenilirliği yapılmıştır. Ölçek koruyucular, idealistler, zanaatçılar ve mantıklılar olmak üzere dört kişilik tipinde ikişer seçeneekli toplam 70 madde içermektedir. Toplam 328 öğretmen adayına uygulanarak yapılan açımlayıcı faktör analizi sonucunda dört kişilik tipinde yer alan maddelerin korunduğu ve dört faktörün toplam varyansın %62.4’ünü açıkladığı belirlenmiştir. Ölçeğin geneli için Cronbach Alpha Güvenirlik Katsayısı 0.76 olarak bulunurken, koruyucular boyutu için 0.80, idealistler için 0.77, zanaatçılar için 0.81 ve mantıklılar için 0.79 olarak bulunmuştur (Keirseley, 1998; Ekici, 2003).

Sınıf yönetimine yönelik tutum ve inançları envanteri; Martin, Yin ve Baldwin (1998a) tarafından hazırlanmış olan “Sınıf Kontrolü Hakkında Tutum ve İnanç Envanteri”nin geçerlik ve güvenilirlik çalışması Gencer ve Çakıroğlu (2007) ve Ekici (2008) tarafından yapılmıştır. Ölçek üç boyutta 4’lü Likert tipinde toplam 26 madde içermektedir. Öğretim yönetimi boyutunda 14 madde, birey yönetimi boyutunda 8 madde ve davranış yönetimi boyutunda 4 madde yer almaktadır. Bu araştırma için hesaplanan güvenilirlik katsayısı ölçeğin geneli için hesaplanan Cronbach Alpha Güvenirlik Katsayısı, 0.90 olarak bulunurken, öğretim yönetimi boyutu için 0.86, öğrenci yönetimi boyutu için 0.80 ve davranış yönetimi boyutu için 0.85 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde alt amaçlar yönünde betimsel istatistiklerin yanında, Kay-Kare testi ve Pearson korelasyon katsayısı kullanılmıştır. Verilerin analizinde sınıf yönetimine yönelik tutum ve inanç düzeyi ölçeğinin puanlamasında düşük-orta-yüksek şeklinde gruplandırmaya gidilmiştir (≤ 34 düşük düzey, 35-69 orta düzey ve $70 \geq$ yüksek düzey).

BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın alt amaçları yönünde ölçme araçlarıyla elde edilen bulgular tablolaştırılarak değerlendirilmiştir.

Öğretmen adaylarının kişilik tiplerinin dağılımına ait bulgulara Tablo 1’de yer verilmiştir.

Tablo 1: Öğretmen Adaylarının Kişilik Tiplerine Ait Betimsel İstatistikler ve Kay-Kare Testi Sonuçları

Kişilik tipleri	N	%	X	SS
Koruyucular	98	33.2	8.2	2.125
İdealistler	86	29.2	5.2	1.258
Zanaatçılar	68	23.1	5.1	2.342
Mantıklılar	43	14.6	4.6	3.153
Toplam	295	100.0		

$\chi^2 = 11.254, sd=3, p=.000$

Tablo 1 incelendiğinde; araştırmaya katılan toplam 295 öğretmen adayının, 98'inin (%33.2) koruyucu kişilik tipine sahip oldukları belirlenirken, 86'sının (%29.2) idealist kişilik tipine sahip, 68'inin (%23.1) zanaatçı kişilik tipine ve 43'ünün (%14.6) mantıklı kişilik tipine sahip oldukları belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının kişilik tipleri arasındaki bu farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını anlamak için yapılan tek değişken için kay-kare testi sonucunda öğretmen adaylarının kişilik tipleri arasındaki farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur [$\chi^2_{(3)} = 11.254, p < .05$]. Buna göre öğretmen adaylarının sırasıyla en fazla koruyucu kişilik tipine (%33.2) sahip oldukları belirlenirken, bunu idealist kişilik tipi (%29.2), zanaatçı kişilik tipi (%23.1) ve mantıklı kişilik tipinin (% 14.6) izlediği tespit edilmiştir.

Öğretmen adaylarının sınıf yönetimine yönelik tutum ve inançlarına ait bulgulara Tablo 2'de yer verilmiştir.

Tablo 2: Öğretmen Adaylarının Sınıf Yönetimine Yönelik Tutum ve İnançlarının Dağılımı

Sınıf yönetimine yönelik tutum ve inanç ölçeğinin boyutları	N	X	SS
Ölçeğin geneli	295	78.43	6.87
Öğretim yönetimi	295	41.25	7.11
Birey yönetimi	295	21.49	4.17
Davranış yönetimi	295	13.67	3.47

Tablo 2 incelendiğinde, öğretmen adaylarının sınıf yönetimine yönelik tutum ve inanç düzeyine ait puanlarının ölçeğin genelinde aritmetik ortalaması 78.43 ve standart sapması 6.87 olarak bulunmuştur. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan ise 104'tür. Belirlenen bu bulgu araştırmaya katılan öğretmen adaylarının sınıf yönetimine yönelik tutum ve inanç düzeyi puanlarının yüksek düzeyde olduğunu ifade etmektedir. Ölçeğin boyutlarında ise; öğretim yönetimi boyutunda aritmetik ortalaması 41.25 ve standart sapması 7.11 olarak bulunurken, birey yönetimi boyutunda 21.49 ve standart sapması 4.17 ve davranış yönetimi boyutunda aritmetik ortalaması 13.67 ve standart sapması 3.47 olarak bulunmuştur. Sonuç olarak bu değerler öğretmen adaylarının sınıf yönetimine yönelik tutum ve inançlarının hem ölçeğin genelinde hem de öğretim yönetimi, birey yönetimi ve davranış yönetimi boyutlarında yüksek düzeyde olduğunu ifade etmektedir.

Öğretmen adaylarının kişilik tiplerine göre sınıf yönetimine yönelik tutum ve inançlarının farklılığına ait bulgulara Tablo 3'te yer verilmiştir.

Tablo 3: Öğretmen Adaylarının Kişilik Tiplerine Göre Sınıf Yönetimine Yönelik Tutum ve İnançlarının Dağılımının Farklılığına İlişkin Kay-Kare Testi Sonuçları

Sınıf yönetimine yönelik tutum ve inanç düzeyi*		Kişilik tipleri				Toplam
		Koruyucular	İdealistler	Zanaatçılar	Mantıklılar	
Orta düzey	N	67	24	17	15	123
	%	22.72	8.13	5.76	5.09	41.69
Yüksek düzey	N	31	62	51	28	172
	%	10.50	21.02	17.29	9.49	58.31
Toplam	N	98	86	68	43	295
	%	33.22	29.15	23.05	14.58	100.0

$\chi^2 = 7.374, sd=5, p = .000$

*Öğretmen adaylarından düşük düzeyde sınıf yönetimine yönelik tutum ve inancına sahip hiçbir öğretmen adayının olmadığından değerlendirilmeye alınmamıştır.

Tablo 3 incelendiğinde, düşük düzeyde sınıf yönetimine yönelik tutum ve inanç düzeyine sahip hiçbir öğretmen adayının grupta yer almadığı görülmektedir. Kişilik tiplerine göre sınıf yönetimine yönelik tutum ve inanç düzeylerinin dağılımı incelendiğinde; koruyucular kişilik tipine sahip öğretmen adaylarının orta düzeyde sınıf yönetimine yönelik tutum ve inancına sahip öğretmen adaylarındaki oranı 67-%22.72 iken, idealistler kişilik tipinde 24-%8.13; zanaatçılar kişilik tipinde 17-%5.76 ve mantıklılar kişilik tipinde ise 15-%5.09 olarak belirlenmiştir.

Diğer taraftan koruyucular kişilik tipine sahip öğretmen adaylarının yüksek düzeyde sınıf yönetimine yönelik tutum ve inancına sahip öğretmen adaylarındaki oranı 31-%10.50 iken, idealistler kişilik tipinde 62-%21.02; zanaatçılar kişilik tipinde 51-%17.29 ve mantıklılar kişilik tipinde ise 28-%9.49 olarak belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının kişilik tiplerine göre sınıf yönetimine yönelik tutum ve inanç düzeylerinde belirlenen bu değişikliğin yapılan kay-kare testi sonrasında istatistiksel olarak anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır [$X^2_{(5)} = 7.374, p < .05$]. Bulgulara göre koruyucu kişilik tipine sahip öğretmen adaylarının en fazla orta düzey sınıf yönetimine yönelik tutum ve inanç grubunda yer aldıkları belirlenirken, idealistler, zanaatçılar ve mantıklılar kişilik grubunda yer alanların ise en fazla yüksek düzey sınıf yönetimine yönelik tutum ve inanç düzeyine sahip oldukları belirlenmiştir.

Öğretmen adaylarının kişilik tipleriyle sınıf yönetimine yönelik tutum ve inançları arasındaki ilişkiye ait bulgulara Tablo 4'te yer verilmiştir.

Tablo 4: Öğretmen Adaylarının Kişilik Tipleriyle Sınıf Yönetimine Yönelik Tutum ve İnançları Arasındaki Korelasyonlar

		Sınıf yönetimine yönelik tutum ve inanç envanterinin geneli	Öğretim yönetimi	Birey yönetimi	Davranış yönetimi
Koruyucular	r	.711*		.358*	
İdealistler	r	.823*	.324*		.361*
Zanaatçılar	r	.715*	.348*		
Mantıklılar	r	.837*		.217*	.119*

** p 0.01, * p<0.05, r: Pearson Korelasyon Katsayısı

Tablo 4'te görüldüğü gibi; öğretmen adaylarının kişilik tipleriyle sınıf yönetimine yönelik tutum ve inançları arasında pozitif yönde, düşük, orta ve yüksek düzeylerde ilişkiler olduğu belirlenmiştir. Bu kapsamda sınıf yönetimine yönelik tutum ve inanç ölçeğinin geneliyle koruyucular, idealistler, zanaatçılar ve mantıklılar kişilik tipleri arasında pozitif yönde ve yüksek düzeyde ilişkiler belirlenmiştir ($r=0.711, r=0.823, r=0.715$ ve $r=0.837, p<0.01$). Diğer taraftan koruyucular, idealistler, zanaatçılar ve mantıklılar kişilik tipleriyle sınıf yönetimine yönelik tutum ve inanç ölçeğinin öğretim yönetimi, birey yönetimi ve davranış yönetimi boyutları arasında pozitif yönde orta ve düşük düzeylerde ilişkiler belirlenmiştir ($r=0.119$ ile $r=0.361$ arasında değişmektedir, $p<0.05$).

Öğretmen adaylarının kişilik tiplerinin sınıf yönetimine yönelik tutum ve inançlarına etkisine ait bulgular

Elde edilen bulgular; koruyucular, idealistler, zanaatçılar ve mantıklılar kişilik tiplerinin sınıf yönetimine yönelik tutum ve inançlarını orta düzeyde etkilediği tespit edilmiştir ($\eta^2 = 0.069, \eta^2 = 0.054, \eta^2 = 0.053$ ve $\eta^2 = 0.063$). Etki büyüklüğü 0.01, 0.06 ve 0.14 olarak sırasıyla "küçük", "orta" ve "büyük" olarak tanımlanmaktadır (Green, Salkind ve Akey 2000; Köklü, Büyükoztürk ve Bökeoğlu, 2006). Dolayısıyla öğretmen adaylarının sınıf yönetimine yönelik tutum ve inançlarını en fazla koruyucular kişilik tipinin etkilediği belirlenirken bunu mantıklılar, idealistler ve zanaatçıların etkilediği belirlenmiştir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırma sonunda elde edilen önemli sonuçlar bu bölümde literatürle desteklenerek tartışılmıştır. Bu kapsamda; kişilik tipleri açısından öğretmen adaylarının en fazla koruyucu kişilik tipine sahip oldukları belirlenirken, bunu idealistler, zanaatçılar ve mantıklılar izlemektedir. Koruyucu kişilik tipine sahip olan bireyler sorumlu, gerçekçi, kararlı, tutarlı, koruyucu, yardımsever ve güvenilir bireyler olarak tanımlanmaktadır. Bu özellikler irdelenecek olursa bir öğretmende bulunması gereken pek çok nitelik vurgulanmaktadır. Dolayısıyla araştırma grubuna giren öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği için uygun kişilik özelliklerini taşıdığını söylemek mümkündür. Diğer taraftan bu araştırmada elde edilen sonuçlar literatürde yer alan araştırma sonuçlarıyla da benzerlik göstermektedir. Çünkü Keirse Karakter Tipleri Kısa-II ölçeği kullanılarak yapılan araştırmalarda genellikle öğretmenlerin en fazla koruyucu kişilik tipine sahip oldukları ifade edilmektedir (Decker ve Rimm-Kaufman, 2008).

Araştırmada elde edilen önemli sonuçlardan biri ise; araştırmaya katılan öğretmen adaylarının sınıf yönetimine yönelik tutum ve inançları hem ölçeğin genelinde hem de öğretim yönetimi, birey yönetimi ve davranış yönetimi boyutlarında yüksek düzeyde çıkmıştır. Elde edilen bu sonuç öğretmenlik mesleğine uygun kişilik özelliklerine sahip öğretmen adaylarının sınıf yönetimine yönelik tutum ve inançlarının da yüksek çıkacağı beklentisini doğrular niteliktedir. Araştırmaların niteliklerine bağlı olarak bazı araştırmalarda ise sınıf yönetimine yönelik tutum ve inançlarının orta düzeyde belirlendiği ifade edilmektedir (Ekici, Atik, Gökmen, Altunsoy ve Çimen; 2010). Diğer taraftan öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin sınıf yönetimi adına geçirdikleri tecrübelerin, yaptıkları pratiklerin onların sınıf kontrolü hakkında tutum ve inanç düzeylerinde yükselmeye neden olduğu vurgulanmaktadır (Martin ve Shoho, 2000). Bu nedenle eğitim fakültelerinde öğretmen adaylarının eğitiminde uygulama derslerine ağırlık verilerek daha fazla tecrübe kazanmaları sağlanmalıdır. Bu yönde öğretmen adaylarının özellikle öğrenci merkezli uygulamalarda yüksek düzeyde tecrübelerine sahip olmaları sağlanmalıdır. Çünkü yapılan araştırmalarda öğretmenlerin/öğretmen adaylarının genellikle öğretmen merkezli sınıf yönetimi becerilerinin daha yüksek olduğu ifade edilmektedir (Hoang, 2009). Öğretmen adaylarının mümkün olduğunca öğrenci merkezli sınıf yönetimi algılarının gelişmesi yönünde uygulamaya ağırlık veren eğitim almalarına dikkat edilmesi nitelikli öğretmenlerin yetişmesi açısından oldukça önemli olacaktır.

Elde edilen önemli bulgulardan biri ise; öğretmen adaylarının kişilik tiplerine göre sınıf yönetimine yönelik tutum ve inanç düzeylerinde belirlenen değişikliği yapılan kay-kare testi sonrasında istatistiksel olarak anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır [$\chi^2_{(5)} = 7.374, p < .05$]. Bu sonuca göre koruyucu kişilik tipine sahip öğretmen adaylarının en fazla orta düzey sınıf yönetimine yönelik tutum ve inanç grubunda yer aldıkları belirlenirken, idealistler, zanaatçılar ve mantıklılar kişilik grubunda yer alanların ise en fazla yüksek düzey sınıf yönetimine yönelik tutum ve inanç düzeyine sahip oldukları belirlenmiştir.

Yapılan korelasyon analizi sonucunda öğretmen adaylarının kişilik tipleriyle sınıf yönetimine yönelik tutum ve inançları arasında pozitif yönde düşük, orta ve yüksek düzeylerde ilişkiler olduğu belirlenmiştir. Bu kapsamda en düşük ilişkinin mantıklı kişilik özelliğine sahip öğretmen adaylarıyla davranış yönetimi boyutu arasında tespit edilirken ($r=0.119, p<0.05$), en yüksek ilişkinin ise mantıklı kişilik özelliğine sahip öğretmen adaylarıyla sınıf yönetimine yönelik tutum ve inançları ölçeğinin genelinde tespit edilmiştir ($r=0.837, p<0.05$). Diğer taraftan kişilik tiplerinin hepsiyle sınıf yönetimine yönelik tutum ve inançları ölçeğinin geneli arasında yüksek düzeyde ve pozitif yönde ilişkiler tespit edilmiştir. Bu bulgu öğretmen adaylarının sınıf yönetimine yönelik tutum ve inançlarının yüksek düzeyde belirlenmesiyle birbirini destekler niteliktedir. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının farklı kişilik tiplerine sahip olmalarına rağmen tüm öğretmen adaylarının sınıf yönetimine yönelik tutum ve inanç düzeyleri yüksek düzeyde tespit edilmiştir.

Belirlenen diğer bir sonuçta ise öğretmen adaylarının kişilik tiplerinin sınıf yönetimine yönelik tutum ve inançlarını orta düzeyde etkilediği tespit edilmiştir. Dolayısıyla öğretmen adaylarının sınıf yönetimine yönelik tutum ve inançlarını en fazla koruyucular kişilik tipinin etkilediği belirlenirken bunu mantıklılar, idealistler ve zanaatçıların etkilediği belirlenmiştir. Bu noktada kişilik, sınıf yönetimine yönelik tutum ve inançları orta düzeyde etkilerken, sınıf yönetimine yönelik tutum ve inançların başka faktörler kontrolünde de olduğunu ifade etmektedir.

Araştırmada elde edilen sonuçlar yönünde öğretmen adaylarının eğitimleri açısından aşağıdaki öneriler sunulabilir:

1. Öğretmen adaylarının sınıf yönetimi becerilerinin gelişebilmesi ve tecrübeler kazanabilmeleri yönünde uygulamalı derslere ağırlık verilebilir.
2. Sınıf içi eğitim-öğretim faaliyetlerinde öğretmen adaylarının aktif olmalarına öğretim elemanları imkân sağlayabilir.
3. Öğretmen adaylarının seçiminde kişilik önemli bir değişken olarak dikkate alınmalı ve öğretmenlik eğitimi sürecinde de öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik pozitif kişilik özellikleri geliştirebilecekleri yönde eğitim almalarına imkânlar sağlanabilir.

Not: Bu çalışma 25-27 Nisan 2013 tarihlerinde Antalya'da 28 Ülkenin katılımıyla düzenlenen "International Conference on New Trends in Education - ICONTE-2013"da sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

KAYNAKLAR

Ball, I. L. (2000). Primary teachers and secondary teachers: alike or different types? A look at data from the MBTI Australian data archive. *Australian Psychological Type Review*, 2 (3), 13-14.

Ball, I. L. (2001). Gender differences in the distribution of types in Australia: Men are from Marble Bar; Women are from Venus Bay. *Australian Psychological Type Review*, 3, 13-14.

Bosch, K. (2006). *Planning classroom management*. Thousand Oaks, CA: Corwin Press.

Burden, P. R. (2000). *Powerful classroom management strategies: Motivation students to learn*. Corwin Press: Thousand Oaks.

Chambers, S. M., Henson, R. K., & Sienty, S. F. (2001). Personality types and teaching efficacy as predictors of classroom control orientation in beginning teachers. *Paper presented at the annual meeting of the Southwest Educational Research Association*, New Orleans, LA.

Decker, L. E., & Rimm-Kaufman, S. E. (2008). Personality characteristics and teacher beliefs among preservice teachers. *Teacher Education Quarterly*, 35(2), 45-60.

Ditiberio, J. K. (1996). Education, learning styles, and cognitive styles, in A. L. Hammer (Ed.). *MBTI Applications: A decade of research on the Myers-Briggs Type Indicator*, pp. 123-166. Palo Alto: Consulting Psychologists Press.

Ekici, G. (2003). *Öğrenme stiline dayalı öğretim ve biyoloji dersi öğretimine yönelik ders planı örnekleri*. Ankara: Gazi Kitabevi.

Ekici, G. (2008). Sınıf yönetimi dersinin öğretmen adaylarının sınıf yönetimine yönelik tutum ve inanç kazanma düzeyine etkisi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17 (3), 167-182.

Ekici, G., Atik, A. D., Gökmen, A., Altunsoy, S. ve Çimen, O. (2010). An assessment of the relationship between teacher candidates' levels of teacher self-efficacy and levels of their attitudes and beliefs on classroom control. *Uluslararası Öğretmen Yetiştirme Politikaları ve Sorunları Sempozyumu II*, (ss.1196-1204). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Bakü-Azerbaycan ve Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi.

Ekiz, D., (2003). *Eğitimde araştırma yöntem ve metotlarına giriş*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Erdle, S., Murray, H. G., & Rushton, P. (1985). Personality, classroom behavior and student rating of college teaching effectiveness: A path analysis. *Journal of Education Psychology*, 77, 394-406.

Fisher, D., & Rickards, T. (1997). A Way of assessing teacher-student interpersonal relationships in science classes. *Paper presented at the National Science Teachers Association Annual National Convention*, New Orleans, and USA.

Garvin, J. N. (1999). *Interpersonal teacher behavior and student misbehavior and achievement*. Unpublished Doctorate Thesis. South Carolina State University, Caroline.

Gencer, A. S., & Çakiroğlu, J. (2007). Turkish preservice science teachers' efficacy beliefs regarding science teaching and their beliefs about classroom management. *Teaching and Teacher Education*, 23, 664-675.

Good, T. L., & J. E. Brophy (1986). *Educational psychology*. London: Longman Inc.

Green, S., Salkind, N., & Akey, T. (2000). Using SPSS for Windows. Analyzing and understanding Data. New Jersey: PracticeHall.

Guild, P.B., & S. Garger. (1998). *Marching to different drummers*. ASCD, 2nd, Alexandria, USA.

Hadas, M. (2011). *Incorporating learning style and personality preferences into an oral communication course syllabus*. (ERIC document reproduction service No. ED519104).

Henson, R. K. (2003). Relationships between pre-service teachers' self-efficacy, task analysis and classroom control management beliefs. *Research in the Schools*, 10 (1), 53-62.

Henson, R. K., & Chambers, S. M. (2002). Personality type as a predictor of teaching efficacy and classroom control beliefs in emergency certification teachers. *Paper presented at the annual meeting of the southwest educational research association*, Austin, TX.

Hoang, T. (2009). The contributions of teachers' credentialing routes and experience levels on classroom management. *International Journal of Instruction*, 2 (1), 1-14.

Lawrence, P. A. (1993). *Personality: Theory and research*. Singapore. John Wiley.

Karasar, N. (2006). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Sanem Matbaacılık San ve Tic. A.Ş.

Kasap, T. B. (2006). Keirse/Golay öğrenme modelleri ve karakter tipleri teorilerinin piyano eğitimine uygulanması. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7 (12), 113-124.

Keirse, D., & Bates, M. (1984). *Please understand me: Character and temperament types*. Del Mar, CA: Prometheus Nemesis Book Co. Inc.

Keirse, D. (1998). *Please Understand Me II: Temperament character intelligence by David Keirse*. Prometheus Nemesis Book Company, USA.

Köklü, N., Büyükoztürk, Ş., & Bökeoğlu, Ö. Ç. (2006). Sosyal bilimler için istatistik. Ankara: Pegem-A Yayıncılık.

Martin, N. K., & Baldwin, B. (1995). Beliefs regarding classroom management style: Relationships to particular teacher personality characteristics. *Paper presented at the meeting of the American Educational Research Association*, San Francisco, CA.

Martin, N. K., & Baldwin, B. (1996). Helping beginning teachers foster healthy classroom management: Implications for elementary school counselors. *Elementary School Guidance & Counseling*, 31 (2), 106-113.

- Martin, N.K., & Yin, Z. (1997). Attitudes and beliefs regarding classroom management style: Differences between male and female teachers. *Paper presented at the 20th annual meeting of the southwest educational research association*, Austin. (ERIC document reproduction service No. ED 404 708).
- Martin, N.K., Yin, Z., & Baldwin, B. (1998a). Construct validation of the attitudes & Beliefs on classroom control inventory. *Journal of Classroom Interaction*, 33 (2), 6–15.
- Martin, N. K., & Shoho, A. R. (2000). Teacher experience, training & age: The influence of teacher characteristics on classroom management style. *Paper presented at the annual meeting of the southwest educational research association*, Dallas, TX.
- Martin, N. K., Sass, D. A., & Schmitt, T.A. (2012). Teacher efficacy, instructional management, student stressors and burnout: A theoretical model using in-class variables to predict teachers' intent-to-leave. *Teaching and Teacher Education*, 28 (2012), 546–559.
- McCord, D. M., & Unruh, L. E. (2010). Personality traits and beliefs about diversity in pre-service teachers. *Individual Differences Research*, 8(1), 1-7.
- Mok, Y. F. (2005). Teacher concern and teacher life stages. *Research in Education*, 73, 53–72.
- Myers, I. B., & Myers, P.B. (1997). *Kişilik "Farklı tipler farklı yetenekler"*, (Çev: Hüsnu Ovacık). İstanbul: Kuraldışı Yayınları, Çizge Matbaacılık Ltd. Şti.
- Pasi, R.J. (2001). *A climate for achievement. Principal leadership*, 2 (4). Retrieved May 18, 2010, from www.principals.org/news/pl_clmt_achvmt120.cfm.
- Roberts, T. G., Moven, D. L., Edgar, D. W., & Harlin, J. F. (2007). Relationships between personality type and teaching efficacy of student teachers. *Journal of Agricultural Education*, 48 (2), 92-102.
- Roberts, T. G., Harlin, J. F., & Briers, G. E. (2007). The relationship between teaching efficacy and personality type of cooperating teachers. *Journal of Agricultural Education*, 48 (4), 55-66.
- Saban, A. (2000). *Öğrenme öğretme süreci "Yeni teori ve yaklaşımlar"*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım Ltd. Şti.
- Sasson, D. (2007). *The teacher as a classroom manager: How to use classroom management activities and techniques*. Retrieved May 25, 2011, from <http://www.classroom-organization.suite101.com/article.cfm/the-teacher-as-a-classroom-manager>
- Silver, H. R., & Hanson, R. (1996). *Learning Styles & Strategies*. (3rd Edition). Silver Strong & Associates, Inc. USA.
- Silver, H., Strong, R., & Perini, M. (2000). *So each may learn*. ASCD, Alexandria, USA
- Smith, D. K. (1981). Classroom management styles and personality variables of teachers and education majors: Similarities and differences. *Paper presented at the Annual Meeting of the American Educational Research Association*, Los Angeles, CA.
- Stephens, P., & Crawley, T. (1994). *Becoming an effective teacher*. Cheltenham. Stanley Thornes Publishers Ltd.
- Wu, M. L. (2006). *The new trend of classroom management and instruction*. Taipei: Wu-Nan.
- Wubbels, T., & Levy, J. (1993). A Comparison of interpersonal behavior of Dutch and American teacher. *International Journal of Intercultural Relations*, 15, 1-18.
- Yazıcı, K. (2006). Değerler eğitime genel bir bakış. *Türklük bilimi Araştırmaları*, 19, 499–522.